

5. Про схвалення стратегії реформування системи надання соціальних послуг. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 556-р від 8 серпня 2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/556-2012-%D1%80>

6. Реформування системи надання соціальних послуг в умовах децентралізації: чи є перспективи? [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ipzn.org.ua/reformuvannya-systemy-nadannya-sotsialnyh-poslug-v-umovah-detsentralizatsiyi-chy-ye-perspektyvu>

7. Розпорядження Кабінету Міністрів від 8 вересня 2016 р. № 652-р «Про внесення змін до розділу І плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://xn--80aagahqwyibe8an.com/kabineta-ministriv-rozporuyadjennya/rozporuyadjennya-vid-veresnya-2016-652-rpro286045.html>

8. Роль громадянського суспільства в реформуванні системи надання соціальних послуг населенню [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/monitor/desember08/28.htm>

УДК 37.14: 316.3

Деніс СОЛТИС*

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО У РОЗБУДОВІ ЯКІСНОЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ

Важливим моментом модернізації української економіки та суспільства є реформування української освіти. Це реформування триває десятиє років, але залишається далеким від завершення. Це наштовкує на припущення про доцільність використання принципово нового підходу до реформування освітньої системи. Такий новий підхід може бути пов'язаний зі зміною акцентів, а саме з відмовою від бажання формально уподібнитись освіті розвинених країн і визнанням доцільності використання на практиці фундаментальних ідей освітніх систем розвинених країн.

Розбудова системи освіти, якої потребують суспільства у країнах з різним рівнем розвитку, має спиратися на демократичне громадянське суспільство. Якість освіти корелює з якістю громадянського суспільства. Зокрема, у документах ОБСЕ наголошується на тому, що створення умов для якісної освіти не може бути забезпечене

---

* *СОЛТИС Деніс* — Ph.D., асоційований професор, завідувач кафедри державного управління Казахстанського інституту менеджменту, економіки та прогнозування, Алмаати, Казахстан, dsoltys@kimep.kz

лише окремими родинами або обдарованістю окремих осіб. Освіту мають отримати й найменш привілейовані верстви. Відповідальність за це має покладатись і на суспільство включно з тією його частиною, яка називається громадянським суспільством.

Реалізація сформульованої вимоги покладається на «горизонтальне громадянство», котре охоплює стандартні свободи як, наприклад, свободу слова, професійної творчості, об'єднань громадян, участі у виборах за належними юридичними та конституційними процедурами тощо.

У розвинених країнах Північної Америки та Європи на початку ХХІ ст. акцентується увага на феномені «інклюзивність», що є одночасно і соціальним, і психологічним поняттям й стосується громадянського суспільства в його «вертикальному» розрізі. Інклюзивність як «вертикальне громадянство» означає самоповагу людини, її визнання суспільством, почуття задоволення від взаємин в суспільстві, мотивацію до повної реалізації потенціалу людини попри її соціальне походження. Усі перераховані моменти передбачають достатньо високий рівень громадянського суспільства з нагромадженим соціальним капіталом: довірою між членами суспільства та особистою участю в реалізації різних соціальних проєктів включно з освітніми.

На шляху повноцінної реалізації вимог Болонської системи в Україні постають не лише проблеми, пов'язані зі змістом освіти, матеріально-технічним і фінансовим забезпеченням навчальних закладів. Дизайн Болонської системи передбачає зміни в адмініструванні освіти.

Звичайний адміністративний тиск «згори» — від Міністерства освіти, через керівників університетів до рівня окремих кафедр та окремих викладачів — не вирішує проблеми якісного адміністрування та якісної освіти. Викладачі та їхні професійні й особисті потреби повинні бути в самому центрі освітньої реформи.

Однією з головних перепон на шляху реалізації Болонського дизайну системи української освіти є низький статус викладачів. Ситуація з статусом викладачів в Україні є діаметрально протилежною тому, що спостерігається у Канаді, США та в країнах ЄС.

Історичні корені низького статусу викладачів містяться в радянській освітній системі, яка характеризувалася граничною пролетаризацією вчителів та університетських професорів, великим навчальним навантаженням, відносно низькою платнею, обмеженнями свободи творчості.

Перевантажені викладачі, на яких покладаються формальні обов'язки, що не пов'язані зі змістом і якістю викладання, і тепер

мають замало часу для втілення Дублінських Дескрипторів. Тому, адміністратори освіти усіх рівнів повинні прагнути зреалізувати ефективні умови роботи та запроваджувати такі стимули, на які викладачі змогли би адекватно реагувати.

Спадок України є дуже деструктивний як ідеологічно, так і організаційно. Його елементом є фетишизація технічної та природничої освіти на тлі обмеження незалежної громадянської ініціативи та неповної довіри до викладацьких колективів. Розвинені суспільства з високими досягнення в ІТ-технологіях позбавлені такої фетишизації і приділяють набагато більше уваги гуманітарному аспекту освіти.

Неподолані архаїчні освітні традиції породжують нав'язування всіляких бюрократичних правил і процедур, що значно стримує дійсне реформування освітньої системи через хибний акцент на формальному.

Старі цінності, інструменти впливу та інституційні процедури є непридатними для соціально справедливої та динамічної системи освіти.

Сучасні демократичні цінності, включно з цінностями професійної свободи і творчості, формують засади розвитку громадянського суспільства. У свою чергу, громадянське суспільство підтримує демократичну систему освіти, яка належно оцінює людину в горизонтальних і вертикальних її вимірах. Лише така система освіти може досягти високого наукового, виховного рівня, забезпечити ефективне управління та адаптуватися до економічних й соціальних викликів сучасного світу.

УДК 334.012.33:330.5

Віктор ТАРАСЕВИЧ*
Ігор ЛЕОНІДОВ*

ДЕРЖАВНА ВЛАСНІСТЬ І МОДЕРНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Анотація. Акцентовано необхідність суттєвого укріплення державної власності як принципово важливого підґрунтя і напрямку модернізації державного управління національною економікою. Запропоно-

---

* **ТАРАСЕВИЧ Віктор Миколайович** — д.е.н., професор, завідувач кафедри політичної економії Національної металургійної академії України, м. Дніпро, Україна, v_tarasevich@list.ru

* **ЛЕОНІДОВ Ігор Леонідович** — к.е.н., доцент кафедри політичної економії Національної металургійної академії України, м. Дніпро, Україна, leonidovil@gmail.com